N:o 37.

Ank. till Riksd. Kansli den 4 Maj 1872, kl. 2 e. m.

Betänkande, i anledning af återremiss af Lag-Utskottets utlåtande N:o 17, rörande Kongl. Maj:ts nådiga proposition om upphäfvande af 2 kap. 5 och 6 §§ Giftermålsbalken samt förändrad lydelse af 13 kap. 1 § Rättegångsbalken och 18 kap. 5 § Strafflagen.

I nämnda utlåtande, som begge Kamrarne till Utskottet återremitterat, hade Utskottet tillstyrkt bifall till Kongl. Maj:ts ifrågavarande nådiga proposition, hvilken innehåller förslag till en författning, så lydande:

»Förordning angående upphäfvande af 2 kap. 5 och 6 §§ Giftermåls-balken samt förändrad lydelse af 13 kap. 1 § Rättegångs-balken och 18 kap. 5 § Straff-lagen.

Härigenom förordnas, dels att 2 kap. 5 och 6 §§ Giftermåls-balken, sådana de lyda enligt förordningen den 10 April 1810, upphört att vara gällande, dels ock att nedanstående lagrum skola erhålla följande förändrade lydelse, nemligen

13 kap. 1 § Rättegångs-balken:

Nu vill kärande eller svarande jäfva domaren; göre det beskedligt, och döme domaren sjelf om det jäf. Desse äro laga jäf: Om domaren är med part i den skyldskap eller svågerlag, deri äktenskap efter 2 kap. Giftermåls-balken ej byggas må, eller om han med part är syskonbarn eller i svågerlag i thy, att den ene är eller varit gift med den andres syskon eller syskons afkomling eller med någon, från hvil-

kens syskon den andra härstammar, eller är domaren parts vederdeloman, eller uppenbare ovän: eller eger domaren, eller hans skyldemän, som nu nämnde äro, i den saken del, eller kunna de någon synnerlig nytta eller skada deraf vänta: eller hafver han i annan Rätt i samma sak domare varit, eller förr varit fullmäktig deri, eller vittnat, eller förut såsom betjent i någon Rätt, eller hos Konungens Befallningshafvande, något slut fattat, som den saken rörer: eller hafver han sjelf en lika sak i annan Rätt. Vet domaren att sådant jäf emot honom är, ändå att parten ej är derom kunnig; träde sjelfmant ifrån Rätten. Söker endera parten, sedan rättegång anhängig är, sak med domaren, eller tillfogar honom något med ord eller gerning, i uppsåt att honom dermed jäfvig göra; det skall ej för jäf räknas.

18 kap. 5 § Strafflagen.

Otukt emellan personer, som äro med hvarandra besvågrade genom enderas äktenskap med den andras syskon eller syskons afkomling eller med någon, från hvilkens syskon den andra härstammar, straffes med böter."

Af den inom Kamrarne hållna öfverläggning framgår, såsom anledning till återremissen, att man i allmänhet, beträffande de i 2 kap. 6 § Giftermålsbalken omförmälda svågerskapsförhållanden, ansett åtminstone det, som eger rum när den ene är gift med den andres stjufson eller stjufdotter, fortfarande böra, oberoende deraf att dess betydelse såsom äktenskapshinder borttages, medföra jäf för domare, om icke äfven för vittnen. Till stöd härför har exempelvis framhållits, att rättvisans anspråk på opartiskhet icke blefve behörigen tillgodosedd, om domaren, hvars hustru kunde hafva njutit vård och uppfostran hos sin stjufmoder, nödgades, medan hustrun ännu lefde, döma i en sak, hvari hennes stjufmoder vore part. Deremot torde, i fall äktenskapsbandet blifvit upplöst, jäfvet här icke böra vidare qvarstå, sedan sjelfva grunden derför sålunda bortfallit; och af diskussionen i Kamrarne vill det synas, som om man lagt mindre vigt på öfriga i åberopade lagrum upptagna svågerskapsförhållanden, hvilka onekligen äro mindre egnade att betinga någon dylik ställning af fosterbarn och uppfostrare emellan den enes maka och den andre.

Ehuru Utskottet för sin del icke kunnat af de gjorda anmärkningarne hemta tillräcklig anledning att frångå den mening, enligt hvilken Utskottet i sitt förra utlåtande tillstyrkte bifall till Kongl. Maj:ts nådiga förslag, lärer det dock, till följd af återremissen, åligga Utskottet att alternativt framlägga ett författningsförslag i den med återremissen afsedda syftning. Härvid synes ej vara skäl att göra någon skilnad emellan domare- och vittnesjäf. Sedan äldre tider tillbaka hafva nemligen i vår lagstiftning de slägtskapsförhållanden, hvilka ansetts innebära jäf för domare, tillika utgjort vittnesjäf. I sjelfva verket är ock lagens grund i begge hänseendena en och densamma: nödvändigheten att afvärja faran af slägtskapsförbindelsens möjliga inver-

kan på domares eller vittnes känsla för det rätta och sanna. Härmed har Utskottet likväl på intet sätt velat bestrida lämpligheten af särskilda inskränkningar af vittnesjäfven i sammanhang med den förändrade bevisningslära, som framdeles torde blifva i vår lagstiftning införd.

I enlighet med hvad anfördt blifvit, får Utskottet, för den händelse Kongl. Maj:ts proposition icke oförändrad af Riksdagen bifalles, till antagande framlägga ett förslag till författning i ämnet af följande innehåll:

»Förordning angående upphäfvande af 2 kap. 5 och 6 §§ Giftermålsbalken samt förändrad lydelse af 13 kap. 1 § Rättegångsbalken och 18 kap. 5 § Strafflagen.

Härigenom förordnas dels att 2 kap. 5 och 6 §§ Giftermålsbalken, sådana de lyda enligt förordningen den 10 April 1810, upphört att vara gällande, dels ock att nedanstående lagrum skola erhålla följande förändrade lydelse, nemligen

13 kap. 1 § Rättegångsbalken.

Nu vill kärande eller svarande jäfva domaren; göre det beskedligt, och döme domaren sjelf om det jäf. Desse äro laga jäf: Om domaren är med part i den skyldskap eller svågerlag, deri äktenskap efter 2 kap. Giftermålsbalken ej byggas må, eller om han med part är syskonebarn eller i svågerlag i thy, att den ene är eller varit gift med den andres syskon eller syskons afkomling eller med någon, från hvilkens syskon den andra härstammar, eller är gift med den andres stjufson eller stjufdotter, eller är domaren parts vederdeloman eller uppenbara ovän: eller eger domaren, eller hans skyldemän, som nu nämnde äro, i den saken del, eller kunna de någon synnerlig nytta eller skada deraf vänta: eller hafver han i annan Rätt i samma sak domare varit, eller förr varit fullmäktig deri, eller vittnat, eller förut såsom betjent i någon Rätt, eller hos Konungens befallningshafvande, något slut fattat, som den saken rörer: eller hafver han sjelf en lika sak i annan Rätt. Vet domaren att sådant jäf emot honom är, ändå att parten ej är derom kunnig; träde sjelfmant ifrån Rätten. Söker endera parten, sedan rättegång anhängig är, sak med domaren, eller tillfogar honom något med ord eller gerning, i uppsåt att honom dermed jäfvig göra; det skall ej för jäf räknas.

18 kap. 5 § Strafflagen.

Otukt emellan personer, som äro med hvarandra besvågrade genom enderas äktenskap med den andras syskon eller syskons afkomling eller med någon, från hvilkens syskon den andra härstammar, straffes med böter.»

Stockholm den 1 Maj 1872.

På Utskottets vägnar:

Eric Sparre.